

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ФИЛОСОФИЯ
(ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА)

МОДУЛ 1. „ИСТОРИЯ НА ИДЕИТЕ“

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА НА МОДУЛА

Обучението в модул 1 – „ИСТОРИЯ НА ИДЕИТЕ“ е насочено към овладяване на базисни знания, умения и отношения, свързани с философската рефлексия на ученика и с изграждането на ключови компетентности, съгласно *Европейската референтна рамка*.

Тази програма описва обучението по профилирана подготовка по философия, модул 1 – „История на идеите“ в XI клас. Неговата основна цел е да подпомогне личностното развитие на учениците въз основа на традицията на философското познание. Формирането на автономна и устойчива личност, която се ориентира и интегрира успешно в европейското културно пространство, се подпомага чрез изучаване и прилагане на знанията за идеите и парадигмите, които лежат в основата на европейското мислене, като това включва и познаването на някои важни неевропейски културни постижения.

Учебното съдържание обхваща **шест тематични области** – *Идеи и парадигми, Модерно и предмодерно, Човек и машина, Обяснение и разбиране, Идеално и утопично, Статика и динамика на света*, които съответстват на ДООС по философия – профилирана подготовка. Ясен приоритет е овладяването на знания, умения и отношения, които формират у учениците практически полезни компетентности, които ще подпомогнат тяхната светогледна ориентация.

Учебното съдържание е структурирано около **шест теми**. В първата тематична област *Идеи и парадигми* обучението започва с въведение в *Мислене с идеи*, разкрива основните философски теории за идеите. Надграждат се понятия като мислене, категории, понятия, идеи, парадигма, с което се цели учениците да усвоят основните методи и инструменти за самостоятелно и групово изследване на проблемите от следващите тематични области.

Втората тематична област *Модерност* въвежда опозицията модерно-предмодерно, през която се осмислят процесите и парадигмите в европейското интелектуално и социално-историческо развитие.

Третата – *Човек и машина* - дава възможност на учениците да вникнат в значението на техниката за всички области на човешкия живот.

Четвъртата – *Обяснение и разбиране* – разкрива различните форми и употреба на знанието в природните науки и хуманитаристиката.

Петата – *Идеално и утопично* – въвежда учениците в знание за човешката креативност, нейните резултати и критическо отношение към тяхната ценност (идеалното и утопичното като радикална критика на действителността).

Шестата – *Статика и динамика на света* – задълбочава в разликите между идеите за статично и динамично в космологичен и социално-културен аспект.

Към всяка тематична област са посочени автори, чиито философски идеи имат отношение към проблематиката. Учителите могат да предлагат и други автори, даващи възможност да се разкрие спецификата на заложените в програмата теми и понятия.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1. Тема: Идеи и парадигми		
<p>1.1. Идеята и история на идеите</p> <p>1.2. Идеи и научни парадигми</p> <p>1.3. Идеи и светоглед.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава значими философски възгледи за идеята (Платон, Лок, Кант, Витгенщайн). • Разбира понятието за парадигма в науката и дава примери (Т. Кун). • Посочва ролята на идеите в всекидневието и личния си опит. • Формира нагласа за лично осмисляне на мисленето от идеи. 	<p>мислене, идея, парадигма, светоглед, историчност контекст</p>
2. Тема: Предмодерно и модерно		
<p>2.1. Секуларизация и разомагьосване на света</p> <p>2.2. Раждането на Аза</p> <p>2.3. Космос и безкрайна Вселена</p> <p>2.4. Йерархично и демократично общество</p> <p>2.5. Класическо и модерно изкуство</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава дефиниции и идеи за модерност. • Разбира характера на секуларизацията и нейното влияние (Макс Вебер). • Разпознава белезите на модерността в човешкото съществуване (Аз, самосъзнание, автономия, личност - Декарт, Лок, Кант). • Познава влиянието на математическото естествознание и експеримента за формирането на модерна научна картина на света (Декарт, Нютон, Айнщайн). • Умее да разграничава изкуството, основано на подражание на природата, от изкуството, основано на себеизразяване (мимезис и експресия) (Платон, Аристотел, Кант, Кандински). • Осъзнава историческия характер на културните феномени (общество, изкуство, наука). 	<p>модерност, реформация, секуларизация, наука, експеримент, крайност и безкрайност, самосъзнание, човешки права, революция, класицизъм, модернизъм</p>

3. Тема: Човек и машина		
<p>3.1. Механизъм и машина</p> <p>3.2. Машината като метафора („светът като машина”, „човекът - машина”)</p> <p>3.3. Автомат и изкуствен интелект</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава водещи философски идеи за механиката и механичното (Декарт, Ламетри). • Умее да анализира феномени от науката и собствения си опит чрез категориите механично, органично, естествено и изкуствено. • Оценява значението на философските теории за механичното за осмисляне на света, човека и обществото. 	<p>механично</p> <p>живо/органично,</p> <p>причинност,</p> <p>взаимодействие,</p> <p>интелект,</p> <p>автомат,</p> <p>машина,</p> <p>техника</p>
4. тема: Обяснение и разбиране		
<p>4.1. Науки за природата и науки за човека</p> <p>4.2. Как обясняваме предметите?</p> <p>4.3. Как разбираме човека?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава основните характеристики на науките за природата и на хуманитарното знание (Дилтай, Гадамер, Ръсел). • Може да открива и проблематизира границите на природните и хуманитарните науки. • Използва процедурите на обяснение и разбиране за осмисляне на личния си опит. • Има критическо отношение към превръщането на съвременната наука в технология и влиянието на технологиите върху природата, човешкото здраве и бъдещето на човечеството. 	<p>наука,</p> <p>позитивизъм,</p> <p>херменевтика,</p> <p>факт,</p> <p>обяснение,</p> <p>закон</p> <p>феномен,</p> <p>разбиране,</p> <p>закономерност,</p> <p>устойчиво развитие</p>
5. Тема: Идеално и утопично		
<p>5.1. Реално и идеално</p> <p>5.2. Идеалното в науката –</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава алтернативни изследователски методи и техники в науката (анализ, синтез, редукция, конструиране, експеримент, идеализация, верификация, 	<p>реално,</p> <p>идеално,</p>

<p>научни идеализации и модели</p> <p>5.3. Идеалното в разбирането за обществото – социални проекти и социални утопии</p>	<p>фалшификационизъм) (Бейкън, Лакатош, Попер).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разбира ефективността на идеалните модели за постигане на научни знания (Демокрит, Томас Кун, Попер). • Оценява критично влиянието на социални модели върху човешкото развитие (Платон, Маркс, Попер). • Оценява значението на идеалните модели за развитието и промяната на реалността (наука, изкуство, икономика). 	<p>социално инженерство, утопия, идеална държава, идеология, идеална красота, инвестиция и предприемачество</p>
<p>6. тема: Статика и динамика на света</p>		
<p>6.1. Вечно и временно в света</p> <p>6.2. История и исторически етапи</p> <p>6.3. Личност и промяна</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава основни аргументи в спора за вечността на света (Тома от Аквино, Кант, Стивън Хокинг). • Различава значими философски концепции за времето (Августин, Кант, Бергсон). • Познава значими идеи за историчността и периодизацията на историята (Хегел, Маркс, Огюст Конт, Шпенглер). • Разграничава статични от динамични общества и култури (отворено и затворено общество, студени и топли общества) (Попер, Леви-Строс). • Разграничава типични нагласи към промяната в личността и обществото (vita contemplativa и vita activa - Хана Арент). • Умее да управлява ефективно времето си и проявява готовност да проектира собственото си развитие. 	<p>време, вечност, история, еволюция, статично и динамично, свят, човешка ситуация, конформизъм, активизъм, промяна, развитие.</p>

ХОРАРИУМ ЗА МОДУЛА

Годишен брой часове за изучаване на модула в XI клас - 72 часа

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания	до 33 часа	до 46%
За упражнения – дискусии, дебати, презентации	до 33 часа	До 46%
За контрол и оценка	до 6 часа	До 8%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка:

Текущи оценки от работа в клас, участие в групови обсъждания и дискусии	25%
Текущи оценки от практически задания в клас	25%
Оценки от работа по проект	25%
Оценка на изходно ниво	25%

ДЕЙНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

В този раздел са посочени примерни дейности, които могат да се реализират в класната стая, както и такива, които се реализират извън училище. Посочените дейности са препоръчителни и учителят може да избира сред тях за постигане на очакваните резултати по теми. Тези дейности не са свързани само с конкретна тема, а имат междупредметен характер и са насочени към придобиване на ключови компетентности, постигането на които се посочва в дейности:

Дейности	Ключови компетентности	Междупредметни връзки
В класната стая		
Анализ на текстове на български и чужди езици (според профила на училището)	общуване на роден език общуване на чужди езици (според профила на училището)	Гражданско образование, история и цивилизация, чужди езици, география и икономика - умения за анализ на текст - посочване на примери от различни източници

Създаване на есе (философски аналитичен текст върху светогледни проблеми)	общуване на роден език обществени и граждански компетентности умения за учене културна осъзнатост и творчество	гражданско образование, история и цивилизация, чужди езици, география и икономика, музика, изобразително изкуство
Организиране на дискусии и дебати по обществено значими и важни за училищната общност проблеми	общуване на роден език обществени и граждански компетентности	български език/чужди езици - спазване на езиковата норма
Анализ на казус	общуване на роден език обществени и граждански компетентности	природни науки, история, ИТ, география и икономика
Изготвяне на публични презентации на индивидуални и групови изследователски задачи	общуване на роден и чужд език дигитална компетентност (ИКТ) инициативност и предприемчивост умения за учене	- спазване на езиковите норми при изложението - използване на ИКТ при търсене на информация и оформяне на презентации - планиране и осъществяване на индивидуални и групови изследователски задачи, работа в екип
Анализ на музикални творби и произведения на изкуството (картини, филми, видеоклипове) в контекста на идентичност и мултикултурализъм	общуване на роден език културна осъзнатост и творчество умения за учене	литература, история, изобразително изкуство, музика - анализ на разнообразни медии) и публични изразни средства
Разработване на изследователски и социален проект	обществени и граждански компетентности инициативност и предприемчивост дигитална компетентност (ИКТ)	гражданско образование
Извън класната стая		
Самостоятелни или групови проучвания в интернет по теми от програмата	общуване на роден и чужд език умения за учене дигитална компетентност (ИКТ) обществени и граждански компетентности	- търсене и критична оценка на информация в интернет (на роден или чужди езици)
Създаване, поддържане и участие във виртуални диалогични пространства (блогове/уикита, форуми и др.)	общуване на роден и чужд език умения за учене дигитална компетентност обществени и граждански компетентности	критично и аргументирано заявяване на лична позиция активно използване на ИТ за публикуване в интернет

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ФИЛОСОФИЯ
(ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА)****МОДУЛ 2 „ФИЛОСОФИЯ И ЦЕННОСТИ“**

Обучението в модул 2 „ФИЛОСОФИЯ И ЦЕННОСТИ“ е насочено към овладяване на базисни знания, умения и отношения, свързани с философската рефлексия на ученика и с изграждането на ключови компетентности на ученика, съгласно *Европейската референтна рамка*

Тази програма описва обучението по профилирана подготовка по философия, модул 2 – „Философия и ценности“ в XII клас. Неговата основна цел е да подпомогне личностното развитие на учениците и изграждането на ценностно отношение чрез систематично и последователно развиване на умения за самостоятелно, критично и творческо мислене въз основа на философската рефлексия върху света на ценностите, самоценността на природата, красивото, социалните ценности и святото.

Учебното съдържание обхваща **шест тематични области** – *Личност и ценности, Природа и ценности, Красивото, Социални ценности, Чувства и добродетели, Святото*, които съответстват на ДОС по философия – профилирана подготовка. Ясен приоритет е овладяването на знания, умения и отношения, които формират у учениците практически полезни компетентности и осъзнато ценностно отношение към заобикалящия свят, които ще подпомогнат тяхната социална и личностна реализация.

Учебното съдържание е структурирано в **шест тематични области**. В първата тематична област *Личност и ценности* обучението започва с въведение в ценността на човека като индивид, индивидуалност и личност, разкрива автономията на ценностите и идеите за йерархии на ценностите. Въвеждат се основни понятия като индивид, индивидуалност, личност, живо същество, живот, факт, норма, йерархия на ценностите, с което се цели учениците да придобият минимум „мисловни инструменти“ за самостоятелно и групово изследване на проблемите от следващите тематични области. Втората тематична област *Природа и ценности* представя философски идеи от различни епохи за същността на природата като самоценност, за естественото като ценност в съвременното общество. Третата тематична област *Красивото като ценност* ще даде възможност на учениците да вникнат във влиятелните теории за същността на красивото, да разграничават стиловете в европейското изкуство, да формират критично отношение към проявите на лош вкус. Четвъртата тематична област *Социални ценности* насочва вниманието към социалните добродетели и ценности и тяхната значимост в социалното общуване. Петата тематична област *Чувства и добродетели* запознава ученика с

връзката и взаимодействието между чувствата и добродетелите като ценност. Шестата тематична област *Свято* обхваща сферата на религиозната култура.

Към всяка тематична област са посочени автори, чиито философски идеи имат отношение към проблематиката. Учителите могат да предлагат и други автори, даващи възможност да се разкрие спецификата на заложените в програмата теми и понятия. Целите на обучението по модул „Философия и ценности“ в XII клас изискват прилагането на интерактивни методи на преподаване и последователно възлагане на разнообразни групови задания.

Обучението по модул „Философия и ценности“ надгражда обучението по философия в ЗП, основава се на ценността и авторитета на философската традиция и се подчинява на специфичните цели, дефинирани в ДОС по философия за профилирана подготовка.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1. Тема Личност и ценности		
1.1. Човекът: индивид, индивидуалност, личност	Знания: Познава разликите в понятията индивид, индивидуалност и личност (Кант); Разбира понятието за ценност (Кант, Ницше, Шелер); Умения: Разграничава факт от ценност; Различава цена и ценност на нещата;	живо същество, индивид, индивидуалност, личност, достоинство, ценност, йерархии на ценности,
1.2. Свобода и ценности	Обосновава личен ценностен избор (Сартр); Умее да се ориентира в ситуация на ценностен конфликт и аргументира лична	ценностна система, нихилизъм, преоценка на ценности

	<p>позиция.</p> <p>Нагласи:</p> <p>Отнася се с разбиране към ролята на ценностите за личностното развитие;</p> <p>Проявява нагласа да обосновава чрез ценности своите предпочитания.</p>	
2. Тема Природа и ценности		
<p>2.1. Природата като даденост</p> <p>2.2. Природата като ресурс и средство</p> <p>2.3. Природата като ценност</p>	<p>Знания:</p> <p>Познава философски идеи за природата като даденост (Аристотел), ресурс (Бейкън, Декарт) и ценност (Ханс Йонас, Хайдегер);</p> <p>Умения:</p> <p>Разграничава естествен и природосъобразен начин на живот (Диоген от Синопа, Епикур, Тофлър);</p> <p>Обосновава отговорно отношение към природата с философски аргументи.</p> <p>Нагласи:</p> <p>Проявява чувствителност към съвременните екологични проблеми;</p>	<p>естествено и изкуствено,</p> <p>кинизъм,</p> <p>потребителство,</p> <p>биоетика,</p> <p>етика на грижата,</p> <p>екофилософия</p> <p>околна среда</p>
Тема 3 Красивото като ценност		
<p>3.1. Теории за красивото</p> <p>3.2. Що е изкуство</p> <p>3.3. Естетизъм в живота</p>	<p>Знания:</p> <p>Познава философски концепции за красивото (Платон, Кант);</p> <p>Познава теории за същността на изкуството (Аристотел, Кандински, Адорно);</p> <p>Разпознава белезите на естетизма като жизнен стил (Киркегор, Ортега-и-Гасет).</p>	<p>хармония,</p> <p>вкус,</p> <p>изкуство,</p> <p>съзерцание,</p> <p>естетически опит,</p>

	<p>Умения:</p> <p>Може да извършва разграничения между художествено красивото и сходни явления от ежедневието (напр.: приятно, луксозно, привлекателно, престижно и др.);</p> <p>Аргументира лични предпочитания в изкуството като използва естетически категории;</p> <p>Разпознава философски концепции за красивото в емблематични произведения на изкуството;</p> <p>Използва философски идеи за различаване на изкуство от кич.</p> <p>Нагласи:</p> <p>Има критическо отношение към симулациите на изкуство и проявите на лош вкус.</p>	<p>стил, естетика, естетизъм, кич, автор</p>
<p>Тема 4 Социални ценности</p>		
<p>4.1. Равенство 4.2. Справедливост 4.3. Солидарност</p>	<p>Знания:</p> <p>Познава философски концепции за социални добродетели и социални ценности (Платон, Аристотел, Русо, Маркс (класа), Джон Ролс).</p> <p>Умения:</p> <p>Умее да анализира социални събития и състояние от гледна точка на социалните ценности (социални и икономически кризи);</p> <p>Може да посочи примери за социално приемлива солидарност (напр.: благотворителност, жертвеност) и за социално неприемлива солидарност (напр.: криминални групи).</p> <p>Нагласи:</p> <p>Проявява критическо отношение към дефицита на социални ценности.</p>	<p>равенство, неравенство, справедливост, солидарност</p>

Тема 5 Чувства и добродетели		
	<p>Знания: Познава връзката между чувства, ценности и добродетели (Адам Смит, Марта Нюсбаум).</p> <p>Умения: Дава пример и описва емоционални добродетели (напр.: съпричастност, алтруизъм, съчувствие, прошка, симпатия, щедрост).</p> <p>Нагласи: Оценява значението на чувствата за проявите на добродетелност в поведението на човека.</p>	толерантност, съпричастност, съчувствие, симпатия, любов към ближния, благотворителност, алтруизъм, егоизъм, прошка
Тема 6 Святото		
6.1. Човек и Бог 6.2. Сакрално и профанно 6.3. Свещеното и вярата 6.4. Личната святост и нейните подвизи	<p>Знания: Познава идеята за човека като самотрансцендиращо се същество (Ясперс); Познава философски идеи за святото (Кант).</p> <p>Умения: Разбира влиянието на религиозните ценности върху обществения живот; Разграничава сакрално и профанно (Мирча Елиаде); Умее да диференцира светски и сакрални предмети.</p> <p>Нагласи: Отнася се с разбиране към етоса на светската култура и към каноните на сакралната култура.</p>	Бог, човек, свято, свещено, сакрално, пиетет, религия

ХОРАРИУМ ЗА МОДУЛА

Годишен брой часове за изучаване на модула в XII клас - 62 часа

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания	до 25 часа	до 40 %
За практически дейности упражнения – дискусии, дебати, презентации	до 31 часа	До50%
За контрол и оценка	до 6 часа	До10%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка:

Текущи оценки от работа в клас, участие в групови обсъждания и дискусии	25 %
Текущи оценки от практически задания в клас	25 %
Оценки от работа по проект	25%
Оценка на изходно ниво	25%

ДЕЙНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Модулът „Философия и ценности“ надгражда знанията, уменията и нагласите, усвоени в часовете за задължителната подготовка по философия. Систематичното и последователно мислене е основата, на която се създават връзки между отделни явления и обуславя множество междупредметни връзки.

Четири от осемте ключови компетентности в Европейската референтна рамка – Умения за учене, Обществени и граждански компетентности, Инициативност и предприемчивост, Културна осъзнатост и творчество - се развиват оптимално чрез обучението по модул „Философия и ценности”. Елементи на други три ключови компетентности - Общуване на роден език, Общуване на чужди езици, Дигитална компетентност (ИКТ) - се

включват в комплексните *познавателни и функционални компетентности*. Развиването на тези ключови компетентности преминава през осъществяването на разнообразни конкретни дейности.

Дейности:

Дейности	Ключови компетентности	Междупредметни връзки
<i>В класната стая</i>		
Анализ на текстове на български и чужди езици (според профила на училището)	общуване на роден език общуване на чужди езици (според профила на училището)	гражданско образование, история и цивилизация, чужди езици, география и икономика - умения за анализ на текст - посочване на примери от различни източници
Създаване на есе (философски аналитичен текст върху ценностни проблеми)	общуване на роден език обществени и граждански компетентности културна осъзнатост и творчество	гражданско образование, история и цивилизация, чужди езици, география и икономика, музика, изобразително изкуство
Организиране на дискусии и дебати по обществено значими и важни за училищната общност проблеми	общуване на роден език обществени и граждански компетентности	български език/чужди езици - спазване на езиковата норма
Анализ на казус и на ценностни дилеми	общуване на роден език обществени и граждански компетентности	природни науки, история, ИТ, география и икономика
Изготвяне на публични презентации на индивидуални и групови изследователски задачи	общуване на роден и чужд език дигитална компетентност (ИКТ) инициативност и предприемчивост умения за учене	- спазване на езиковите норми при изложението - използване на ИКТ при търсене на информация и оформяне на презентации - планиране и осъществяване на индивидуални и групови изследователски задачи, работа в екип
Анализ на музикални творби и произведения на изкуството (картини, филми, видеоклипове) в контекста на идентичност и мултикултурализъм	общуване на роден език културна осъзнатост и творчество умения за учене	литература, история, изобразително изкуство, музика - анализ на разнообразни медии) и публични изразни средства
Разработване на изследователски и социален проект	обществени и граждански компетентности инициативност и предприемчивост дигитална компетентност (ИКТ)	гражданско образование
<i>Извън класната стая</i>		
Самостоятелни или групови проучвания в интернет по теми от програмата	общуване на роден и чужд език умения за учене	- търсене и критична оценка на информация в интернет (на роден или чужди езици)

	дигитална компетентност (ИКТ) обществени и граждански компетентности	
Посещение на различни институции (НПО, изложби, концерти)	общуване на роден и чужд език умения за учене инициативност и предприемчивост обществени и граждански компетентности	
Създаване, поддържане и участие във виртуални диалогични пространства (блогове/уикита, форуми и др.)	общуване на роден и чужд език умения за учене дигитална компетентност обществени и граждански компетентности	критично и аргументирано заявяване на лична позиция активно използване на ИТ за публикуване в интернет
Творчески задачи – рисунки, музика, поезия, проза, художествена фотография, компютърна графика, театър и др.	културна осъзнатост и творчество	изобразително изкуство, музика – изразяване на философски идеи чрез средствата на изучаваните изкуства

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ФИЛОСОФИЯ
(ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА)**

МОДУЛ 3 „КУЛТУРА НА МИСЛЕНЕТО“

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА НА МОДУЛА

Програмата описва обучението в модул 3 „**Култура на мисленето**” като част от профилираната подготовка по философия в XI клас. Основна цел на модула са задълбочаването и надграждането на логическата и аргументативната култура на учениците и формирането на нагласи за използване на критическото и творческото мислене за себеизразяване, търсене и постигане на жизнен успех.

Учебното съдържание е структурирано в две основни теми – „**Критическо мислене и аргументация**“ и „**Творческо и диалогично мислене**“. Продължава развиването на всички основни познавателни и функционални компетентности, посочени в УП по философия (ЗП), като в този модул специфичен приоритет имат дискуссионните и аргументативни умения и анализът на конкретни казуси. Учебното съдържание се разгръща от теория към практика в очакването учениците да прилагат знанията си за обосновано изразяване, водене на диалог, динамично и рационално осмислено поведение в ситуации на индивидуален и колективен избор.

Посоченият приоритет на овладяването на умения се проявява в съотношението между броя на часовете за нови знания и броя на часовете за практически дейности и упражнения, както и във формите на оценяване. Така формулираните цели на профилираното обучение по философия в XI клас, модул „**Култура на мисленето**”, изискват прилагането на интерактивни методи на преподаване, задачи за рационално и критично осмисляне на личния опит и последователно възлагане на разнообразни групови задания.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1.Тема: Критическо мислене и аргументация		
1.1. Аргументация и език	<p>Знания:</p> <p>Познава социалните, езиковите и мисловните аспекти на аргументацията.</p> <p>Разбира логическата структура на аргументите.</p> <p>Различава логическите характеристики (съдържание и обем) на термините.</p> <p>Умения:</p> <p>Анализира структурата на прости и сложни аргументи.</p> <p>Открива и конструира правилни дефиниции.</p> <p>Умее да разпознава логически проблеми, свързани със значението на термините – двусмисленост, неяснота, евфемизъм, емотивно значение и др.</p> <p>Нагласи:</p> <p>Изгражда нагласа да се изразява аргументирано, точно и определено.</p> <p>Изгражда готовност да прилага критическото мислене при оценка на чужди и собствени позиции.</p>	<p>критическа</p> <p>рационалност,</p> <p>аргументация,</p> <p>език,</p> <p>аргумент,</p> <p>дефиниция</p>
1.2. Дедукция и индукция	<p>Знания:</p> <p>Познава спецификите на дедуктивните и индуктивните аргументи.</p> <p>Различава видовете категорични твърдения и логическите отношения между тях (логически квадрат).</p> <p>Познава видовете сложни твърдения и условията им за истинност.</p> <p>Умения:</p> <p>Конструира и оценява валидността на прости категорични силогизми.</p> <p>Конструира и оценява валидността на аргументи, включващи сложни</p>	<p>дедуктивен аргумент,</p> <p>индуктивен аргумент,</p> <p>категорично твърдение,</p> <p>логически съюзи,</p> <p>прост категоричен силогизъм,</p> <p>тавтология,</p> <p>противоречие,</p>

	<p>твърдения.</p> <p>Конструира и оценява достоверността на индуктивни аргументи и аргументи по аналогия.</p> <p>Нагласи:</p> <p>Осъзнава значението на логическия анализ и оценка за развитието на критическото мислене.</p>	<p>синтетичен израз,</p> <p>аналогия,</p> <p>наблюдение,</p> <p>експеримент,</p> <p>хипотеза</p>
1.3. Логическа култура в дискусиата	<p>Знания:</p> <p>Познава условията за възможност за водене на рационална дискусия.</p> <p>Различава стратегии за изграждане на доказателства и опровержения на тези.</p> <p>Умения:</p> <p>Намира и анализира релевантна на темата информация.</p> <p>Формулира собствени доказателства и опровержения.</p> <p>Използва реторически похвати и разпознава неформални грешки.</p> <p>Нагласи:</p> <p>Не приема теза без критическа проверка.</p> <p>Осъзнава ролята на дискусията за преодоляване на конфликти и постигане на съгласие.</p> <p>Проявява толерантност към мнението на другия</p>	<p>аргументация,</p> <p>дискурс,</p> <p>практически аргумент,</p> <p>дискусия,</p> <p>комуникативен проблем,</p> <p>неформални грешки</p>
2.Тема: Творческо и диалогично мислене		
2.1. Диалогичност на мисленето	<p>Знания:</p> <p>Познава исторически и съвременни форми на диалог (Сократов метод, сократически диалог, изследователска общност).</p> <p>Умения:</p>	<p>разговор,</p> <p>диалог,</p> <p>сократически диалог,</p>

	<p>Различава форми на дискурса в опита си (разговор, дискусия, диалог, аргументативен дискурс).</p> <p>Разбира и възпроизвежда коректно позицията на другия в дискурса.</p> <p>Умее да мисли от гледна точка на другия.</p> <p>Нагласи:</p> <p>Оценява значението на другия в диалогичния процес на изследване на истината.</p>	<p>рефлексия, саморефлексия, самокритика, разбиране, себеразбиране</p>
<p>2.2. Креативност</p>	<p>Знания:</p> <p>Разпознава препятствията пред познаващото и креативното мислене - мнение, предразсъдък, суеверие, самоувереност (Бейкън, Декарт, Кант).</p> <p>Познава правила и процедури за преодоляване на препятствия пред мисленето - подлагане на съмнение, рефлексия, диалектика, критика, лингвистичен анализ (Декарт, Кант, Хегел, Дюи, Витгенщайн).</p> <p>Познава стратегии и техники за творческо мислене (мисловен експеримент, ролеви игри, симулация и др.).</p> <p>Умения:</p> <p>Прилага различни стратегии и техники за креативност в проблемни ситуации.</p> <p>Нагласи:</p> <p>Демонстрира откритост на ума към нови факти и идеи.</p>	<p>мнение, предразсъдък, суеверие, съмнение, размишление, рефлексия, критика, евристика, мисловен експеримент</p>

ХОРАРИУМ ЗА МОДУЛА

Модулет „Култура на мисленето” се изучава в XI клас с хорариум 36 ч.

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания	до 14 часа	до 40%
За упражнения и практически дейности	до 18 часа	до 50%
За контрол и оценка	до 4 часа	до 10%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка:

Текущи оценки от работа в клас (участие в групови обсъждания и дискусии, практически задания и др.)	40%
Текущи оценки от домашни работи	10%
Оценки от работа по казус	30%
Оценки от писмени работи	20%

ДЕЙНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Предложените в таблицата дейности дават възможност да се постигнат целите на модула „Култура на мисленето”, който се отличава с подчертана практическа насоченост и задълбочават усвояването на основните „преносими” познавателни и функционални компетентности, чието изучаване започва в задължителната подготовка по философия в X клас. Посочените дейности се осъществяват систематично през цялата учебна година според годишния план на учителя.

Дейности в процеса на профилирано преподаване на философия в XI клас, модул „Култура на мисленето”

Дейности	ключови компетентности	междупредметни връзки
В класната стая		
Анализ на философски и нефилософски (публицистични, литературни, научен и др.)	общуване на роден език, общуване на чужди езици (според профила	български език и литература, чужди езици, природо-математически науки

текстове на български и чужди езици (според профила на училището)	на училището)	- умения за анализ на текст
Създаване на аналитичен философски текст	общуване на роден език, обществени и граждански компетентности, умение за учене	български език, чужди езици, природо-математически науки, история, география и икономика, ИТ - спазване на езиковата норма
Организиране на дискусии и дебати по философски, научни и обществено значими и важни за училищната общност проблеми	общуване на роден език, обществени и граждански компетентности	български език, чужди езици, природо-математически науки, история, география и икономика, ИТ - спазване на езиковата норма
Анализ на казус	общуване на роден език, обществени и граждански компетентности, умение за учене	природни науки, история, ИТ, география и икономика
Изготвяне на публични презентации на индивидуални и групови изследователски задачи	общуване на роден и чужд език дигитална компетентност инициативност и предприемчивост умения за учене	- спазване на езиковите норми при изложението - използване на ИКТ при търсене на информация и оформяне на презентации - планиране и осъществяване на индивидуални и групови изследователски задачи, работа в екип
Извън класната стая		
Самостоятелни или групови проучвания в интернет по теми от програмата	общуване на роден и чужд език умения за учене дигитална компетентност обществени и граждански компетентности	- търсене и критична оценка на информация в интернет (на роден или чужди езици)
Създаване, поддържане и участие във виртуални диалогични пространства (блогове/уикита, форуми и др.)	общуване на роден и чужд език умения за учене дигитална компетентност обществени и граждански компетентности	критично и аргументирано заявяване на лична позиция активно използване на ИТ за публикуване в интернет

В този раздел се посочват примерни дейности, които могат да се реализират в класната стая, както и такива, които се реализират извън училище.

Тези дейности не са свързани само с конкретна тема, а имат междупредметен характер и са насочени към придобиване на ключови компетентности, постигането на които се посочва.

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ФИЛОСОФИЯ
(ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА)****МОДУЛ 4 „СОЦИАЛНА ПСИХОЛОГИЯ“****КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА НА МОДУЛА**

Тази програма описва обучението в модул 4 „Социална психология” като част от профилираната подготовка по философия в XI клас. Основната цел на модула е развитието на социалните умения на учениците чрез придобиването на основни теоретични знания за функционирането на социалните групи и за груповата динамика и чрез упражняване на основни социални умения в разнообразни практически дейности. В този модул се надграждат и задълбочават първоначалните познания по някои теми от социалната психология, включени в програмата по философия за VIII клас, ЗП. Целите на модула „Социална психология” се съчетават оптимално с работата по модула „Култура на мисленето”, който развива логическите и аргументативни аспекти на диалогичната култура и също се предлага в XI клас.

Учебното съдържание е структурирано в **три основни теми** – *Личност, група и групова динамика, Умения за общуване и Разрешаване на конфликти*. Продължава развиването на всички основни познавателни и функционални компетентности, посочени в УП по философия (ЗП), като в този модул специфичен приоритет имат дискуссионните и аргументативни умения и анализът на казуси.

Учебното съдържание се разгръща от теория към практика, от изследване на проблематично поведение (напр. бариери в общуването, конфликти) към насърчаване на желано поведение (напр. развити умения за общуване, нагласа за сътрудничество и помагачо поведение). По такъв начин задълбочаването на социалните умения на учениците като форма на личностно развитие представлява принос към тяхната подготовка за конструктивно участие в живота на обществото след завършване на средното образование.

Посоченият в началото приоритет на овладяването на умения се проявява в съотношението между броя на часовете за нови знания и за практически дейности и упражнения и в пропорционалната тежест на формите на оценяване. Така формулираните цели на профилираното обучение по философия в XI клас, модул „Социална психология” изискват прилагането на интерактивни методи на преподаване, задачи за структуриране и осмисляне на личния опит и последователно възлагане на разнообразни групови задания.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1.Тема: Личност и група. Групова динамика.		
1.1. Личностна и социална идентичност	<p>Знания: Познават теории, които описват взаимодействието и взаимната зависимост на личностна и социална идентичност (Дж. Х. Мийд и Ерих Фром)</p> <p>Умения: Различават в опита си аспекти на личностна, групова и културна идентичност и анализират техните взаимовръзки. Анализират влиянието на групата върху личността и това на личността върху групата/общността.</p> <p>Нагласи: Осъзнават динамичния и многопластов характер на процесите, при които се конструира личностната и социална идентичност.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • култура • личностна идентичност • групова идентичност • етническа принадлежност • социоекономически статус
1.2. Междуличностни отношения	<p>Знания: Познава алтернативни модели за описание и анализ на различни видове междуличностни отношения: приятелство, харесване, любов, съпружество, семейство.</p> <p>Умения: Прилага изучените модели за анализ на междуличностни отношения в личния си опит и в произведения на различни изкуства (напр. литература, кино).</p> <p>Нагласи: Оценява значението на разнообразните междуличностни отношения за формирането на идентичност, за развитието и за постигането на удовлетворяващо качество на живот на личността.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • харесване • семейство • приятелство • любов • съпружество
1.3. Роли и отношения в група	<p>Знания: Познава основните етапи в развитието на групите. Познава модели за идентифициране на типични роли при групови взаимодействия.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • група • екип • групова динамика • етапи в груповото развитие • семейство

	<p>Умения: Обосновава разликата между група и екип. Анализира ретроспективно и проспективно етапите в развитието на класа като група. Прилага модели за идентифициране на групови роли за анализ и промяна на своето поведение в група. Разграничава родителски стилове при анализ на семейството като група.</p> <p>Нагласи: Разбира значението на груповата динамика за качеството на груповото постижение. Проявява готовност да полага усилия за развитие и промяна на отношенията в групата.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • лидерство
<p>1.4. Стереотипи и предразсъдъци</p>	<p>Знания: Познава алтернативни модели, които обясняват възникването, функционирането и влиянието на стереотипите и предразсъдъците върху междуличностните отношения.</p> <p>Умения: Анализира различни форми на дискриминация (по пол, възраст и др.) в личния си опит, публичния живот или медиите</p> <p>Нагласи: Проявява критично отношение към влиянието на стереотипите и предразсъдъците върху собственото мислене и поведение.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • стереотипи • предразсъдъци • дискриминация • малцинство и мнозинство
<p>1.5. Алтруизъм и помагащо поведение</p>	<p>Знания: Описват форми на поведение на алтруизъм и егоизъм, конформизъм и антиконформизъм, емпатия и помагащо поведение.</p> <p>Умения: Анализират фактори, които благоприятстват алтруистичното поведение и улесняват помагането.</p> <p>Нагласи: Осъзнават значението на алтруистичното поведение за себerealизацията на личността и просперитета на общността.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • конформизъм и антиконформизъм • алтруизъм • емпатия • вина • норми • награди и наказания

2.Тема: Умения за общуване		
2.1. Бариери в общуването	<p>Знания: Идентифицира основни бариери в общуването (социални, езикови, културни различия, неувереност, влияние на емоциите, неразвити комуникативни умения)</p> <p>Умения: Анализира факторите, които улесняват или затрудняват комуникацията в класа, училището, семейството, други групи или организации.</p> <p>Нагласи: Разбира ролята на ценностите и организационната култура за улесняване на комуникацията.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • общуване • ценности • организационна култура
2.2. Вербална и невербална комуникация	<p>Знания: Познава разнообразни техники за невербална комуникация.</p> <p>Умения: Анализира аспекти на невербалната комуникация като начин за преценка на автентичността и ефективността на общуването.</p> <p>Нагласи: Осъзнава културната специфика на вербалната и особено на невербалната комуникация. Осъзнава силата на невербалната комуникация за ефективна подкрепа на вербалното послание и проявява готовност да я използва в личния си опит и при публични изяви.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • език на тялото • лично пространство • автентичност • асертивност
2.3. Основни комуникативни умения	<p>Знания: Познава основни комуникативни умения - напр. активно слушане, Аз-послание и др.</p> <p>Умения: Разграничава чуване и слушане. Прилага разнообразни ефективни техники за общуване в учебни и реални ситуации.</p> <p>Нагласи: Осъзнава значението на уменията за слушане за подобряване качеството и ефективността на общуването.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • чуване • слушане • активно слушане • парафразиране • Аз-послание • задаване на въпроси

3.Тема: Разрешаване на конфликти

3.1. Стратегии за разрешаване на конфликти

Знания:

Познава модели за обяснение на конфликти и класифициране на типични поведенчески реакции.

Умения:

Анализира типове поведение при конфликт (в личния си опит или чрез казуси).

Експериментира с прилагането на различни стратегии за разрешаване на конфликти в учебни и реални ситуации

Нагласи:

Осъзнава конструктивния смисъл на конфликтите като възможност за разрешаване на проблеми и изясняване на отношения.

Проявява готовност за конструктивно справяне с конфликтни ситуации.

- избягване,
- налагане
- компромис
- агресия
- сътрудничество и конкуренция

ХОРАРИУМ ЗА МОДУЛА

Препоръчва се изучаването на модул „Социална психология” в XI клас с 36 часа годишно.

Допълнителни уточнения за конкретния модул.

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания	до 14 часа	до 40%
За практически дейности и упражнения	до 18 часа	до 50%
За контрол и оценка (За входно и изходно ниво)	до 4 часа	до 10%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Поради изявения практически характер на този модул, оценката се формира преди всичко от участието в разнообразни практически дейности, упражнения от тренингов тип, групови задания и проекти.

Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка:

Текущи оценки от работа в клас (участие в групови обсъждания и дискусии, практически задания и др.)	40%
Текущи оценки от домашни работи	15%
Оценки от работа по проект	30%
Оценки от писмени работи	15%

ДЕЙНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Предложените в таблицата дейности дават възможност да се постигнат целите на модула „Социална психология”, който се отличава с подчертана практическа насоченост и задълбочават усвояването на основните „преносими” познавателни и функционални компетентности, чието изучаване започва в задължителната подготовка по философия в VIII - X клас. Посочените дейности се осъществяват систематично през цялата учебна година според годишния план на учителя.

Дейности в процеса на профилирано преподаване на философия в XI клас, модул „Социална психология”

Дейности	Ключови компетентности	Междупредметни връзки
<i>В класната стая</i>		
Анализ на философски и нефилософски (публицистични, литературни, научен и др.) текстове на български и чужди езици (според профила на училището)	общуване на роден език общуване на чужди езици (според профила на училището)	български език и литература, чужди езици - умения за анализ на текст - посочване на примери от литературата по темите от програмата
Организиране на дискусии и дебати по философски, обществено значими и важни за училищната общност проблеми	общуване на роден език обществени и граждански компетентности	български език/чужди езици - спазване на езиковата норма
Анализ на казус	общуване на роден език обществени и граждански компетентности	природни науки, история, ИТ, география и икономика

Изготвяне на публични презентации на индивидуални и групови изследователски задачи	общуване на роден и чужд език дигитална компетентност инициативност и предприемчивост умения за учене	- спазване на езиковите норми при изложението - използване на ИКТ при търсене на информация и оформяне на презентации - планиране и осъществяване на индивидуални и групови изследователски задачи, работа в екип
Срещи с експерти (напр. консултанти по организационно развитие, обучители, медиатори и др.)	общуване на роден език обществени и граждански компетентности инициативност и предприемчивост	
Анализ на произведения на изкуството (картини, филми, видеоклипове)	общуване на роден език културна осъзнатост и творчество умения за учене	литература, история, изобразително изкуство, музика (анализ на разнообразни медии)
Творчески задачи – изработване на колажи, плакати, рисунки, малки театрални форми и др.	културна осъзнатост и творчество	изобразително изкуство, музика – изразяване на философски идеи чрез средствата на изучаваните изкуства
Индивидуални и групови задачи за структуриране на опита	общуване на роден език обществени и граждански компетентности	
Извън класната стая		
Самостоятелни или групови проучвания в интернет по теми от програмата	общуване на роден и чужд език умения за учене дигитална компетентност обществени и граждански компетентности	- търсене и критична оценка на информация в интернет (на роден или чужди езици)
Посещение на различни институции	общуване на роден и чужд език	

(консултантски центрове, НПО, тренинг организации)	умения за учене инициативност и предприемчивост обществени и граждански компетентности	
Осъществяване на групови или индивидуални проекти (изследователски или социални), свързани със значими проблеми на личността, класа, училищната общност	инициативност и предприемчивост обществени и граждански компетентности	
Организиране на тренинги за придобиване на различни умения (комуникативни, социални, лидерски...)		
Създаване, поддържане и участие във виртуални диалогични пространства (блогове/уикита, форуми и др.)	общуване на роден и чужд език умения за учене дигитална компетентност обществени и граждански компетентности	критично и аргументирано заявяване на лична позиция активно използване на ИТ за публикуване в интернет
Творчески задачи – рисунки, художествена фотография, музика, поезия, проза, театър, компютърна графика и др.	културна осъзнатост и творчество	изобразително изкуство, музика – изразяване на философски идеи чрез средствата на изучаваните изкуства

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ФИЛОСОФИЯ
(ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА)****МОДУЛ 5 „ФИЛОСОФИЯ И ПОЛИТИКА“****КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА НА МОДУЛА**

Обучението в модул 5 – „ФИЛОСОФИЯ И ПОЛИТИКА“ е насочено към овладяване на базисни знания, умения и отношения, свързани с философската рефлексия на ученика и с изграждането на ключови компетентности на ученика, съгласно *Европейската референтна рамка*

Формирането на идентичност като основна задача на младите хора в тази възраст се подпомага чрез изучаване и прилагане на знанията за сферата на политическото, глобализма, идентичността и мултикултурализма и чрез разкриване на *необходимите* взаимовръзки между личност и общност, които се проявяват в междуличностните и междудържащите взаимоотношения.

Учебното съдържание обхваща две **тематични области** – *Личност и политическо участие* и *Глобалност и отговорност*, които съответстват на ДОС по философия – профилирана подготовка. Ясен приоритет е овладяването на знания, умения и отношения, които формират у учениците практически компетентности за тяхната социална реализация.

Учебното съдържание е структурирано около **шест теми**. В първата тематична област *Личност и политическо участие* обучението започва с въведение в сферата на политическото, разкрива основните философско-политически теории за обществото и държавата, властта и гражданското участие. Надграждат се основни понятия като политика, власт, управление с което се цели учениците да придобият минимум „мисловни инструменти“ за самостоятелно и групово изследване на проблемите от следващите тематични области. Темата *Политически теории – либерализъм и комунитаризъм, либерализъм и консерватизъм* представя различни модели на управление и политически теории, а темата *Политическо участие* дава възможност на учениците да разкриват социалното значение на политическите теории, да формират своите позиции на основата на демократични политически ценности.

Втората тематична област *Глобалност и отговорност* включва основни комплексни компетентности, които се изграждат в процеса на обучението по задължителна подготовка по философия и гражданско образование и ги надгражда. Тези компетентности са напълно преносими и приложими и в други съдържателни области. Тези компетентности се въвеждат и упражняват в разнообразните дейности по темите *Глобализацията като процес, Проблемът за глобалната справедливост и Идентичност и интеркултурност*.

Учителите могат да предлагат и други автори, даващи възможност да се разкрие спецификата на заложените в програмата теми и понятия.

Посоченият в началото приоритет на овладяването на знания, умения и отношения се проявява в съотношението между броя на часовете за нови знания и за практически дейности и упражнения и формите на оценяване. Така формулираните цели на обучението по модул 5 „Философия и политика“ в XII клас изискват прилагането на интерактивни методи на преподаване и последователно възлагане на разнообразни групови задания.

Обучението по модул „Философия и политика“ надгражда обучението по философия и гражданско образование в УП за ЗП, основава се на ценността и авторитета на философската традиция и се ръководи от следните принципи:

- съгласуване с нуждите и интересите на ученика;
- диалогичност,
- интерактивност и интересубектност в образованието;
- развитие на ключови компетентности;
- партньорство;
- развитие на класа и училището като демократични общности.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1.Тема: Личност и политическо участие		
1.1. Сфера на политическото	<ul style="list-style-type: none"> • Познава основните философско-политически теории за обществото и държавата, властта и гражданското общество; • Умее да анализира политическата реалност в термините и понятията на дадена философско-политическа теория като разкрива предимствата и недостатъците на изгражданите от нея модели; • Формира критерии за оценка на определени политики и ги прилага за обосноваване на лична позиция към политически явления. 	политика, власт, управление, политическо действие
1.2. Политически теории – либерализъм и комунитаризъм, либерализъм и консерватизъм	<ul style="list-style-type: none"> • Познава алтернативни идеи и модели на политическо управление и исторически модели на властта (Аристотел – 6-те модела на управление; Хегел – разумът на историята; Маркс – силата на обществото); • Умее да разкрива връзката на политическите теории с определени социални интереси; • Формира своите позиции на основата на демократични политически ценности. 	модели на управление, политическа теория, социален интерес, либерализъм, консерватизъм, комунитаризъм,

		демокрация
1.3. Политическо участие	<ul style="list-style-type: none"> • Познава основни характеристики на гражданското общество, функционирането на институциите и за значението на политическото участие на гражданите; • Умее да разграничава функциите на различните власти в демократичното общество и на основните политически институции; • Формулира и анализира актуални политически проблеми и да защитава своя позиция по тях; • Формира активна гражданска позиция и проявява готовност за политическо участие. 	гражданско общество, гражданско участие, корупция, конфликт на интереси
2.Тема: Глобалност и отговорност		
2.1. Глобализацията като процес	<ul style="list-style-type: none"> • Познава същността на глобализацията като обективен процес и обуславящите го икономически, политически, културни и социални фактори; • Анализира влиянието на глобализацията и нейните фактори върху актуалната ситуация на личността, общността и националната държава; • Изразява готовност за активна социална изява на основата на осъзнаване динамиката на социалните промени; • Съобразява социалните си действия с взаимовръзката между глобално и локално. 	глобализация, глобални и локални кризи и конфликти, национална държава, „глобално село”
2.2. Проблемът за глобалната справедливост	<ul style="list-style-type: none"> • Познава необходимостта от наднационални институции; • Умее да оценява военни и дипломатически намеси и техните политически и правни основания; • Разбира аспекти на глобалната справедливост за решаването на основните проблеми на човечеството; • Формира критично отношение към ценностите и промените в глобален мащаб. 	глобални проблеми, глобална справедливост, демократични ценности

2.3. Идентичност и интеркултурност	<ul style="list-style-type: none"> • Познава алтернативни политически модели за интеркултурно взаимодействие; • Умее да анализира проблеми на интеркултурността в локален и глобален аспект; • Проявява готовност за конструктивно участие в решаването на интеркултурни проблеми. 	култури и субкултури, културна идентичност, толерантност, мултикултурализъм
---	--	--

ХОРАРИУМ ЗА МОДУЛА

Годишен брой часове за изучаване на модула в XII клас - 31 часа

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания	до 10 часа	до 30%
За упражнения – дискусии, дебати, презентации	до 15 часа	до 50%
За презентиране на проекти	до 3 часа	до 10%
За контрол и оценка	до 3 часа	до 10%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка:

Текущи оценки от практически задания и работа в клас	50%
Оценки от работа по проект	25%
Оценка на изходно ниво	25%

ДЕЙНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Модулът „Философия и политика“ надгражда знанията, отношенията и компетентностите, усвоени в часовете в задължителната подготовка по философията и гражданско образование.

Четири от осемте ключови компетентности в Европейската референтна рамка на задължителни ключови компетентности за учене през целия живот - Умения за учене, Обществени и граждански компетентности, Инициативност и предприемчивост, Културна осъзнатост и творчество - се развиват оптимално чрез обучението по модул „Философия и политика“. Елементи на други три ключови компетентности - Общуване на роден език, Общуване на чужди езици, Дигитална компетентност (ИКТ) - се включват в комплексните *познавателни и функционални компетентности*. Развиването на тези ключови компетентности преминава през осъществяването на разнообразни конкретни дейности.

Дейности:

Дейности	Ключови компетентности	Междупредметни връзки
В класната стая		
Анализ на текстове на български и чужди езици (според профила на училището)	общуване на роден език общуване на чужди езици (според профила на училището)	Гражданско образование, история и цивилизация, чужди езици, география и икономика - умения за анализ на текст - посочване на примери от различни източници
Организиране на дискусии и дебати по обществено значими и важни за училищната общност проблеми	общуване на роден език обществени и граждански компетентности	български език/чужди езици - спазване на езиковата норма
Създаване на есе (философски аналитичен текст върху граждански и политически проблеми)	общуване на роден език обществени и граждански компетентности умения за учене културна осъзнатост и творчество	гражданско образование, история и цивилизация, чужди езици, география и икономика
Анализ на казус от политически и граждански характер	общуване на роден език обществени и граждански компетентности културна осъзнатост и творчество	природни науки, история, ИТ, география и икономика
Изготвяне на публични презентации на индивидуални и групови изследователски задачи в контекста на идентичност и интеркултурност	общуване на роден и чужд език дигитална компетентност (ИКТ) инициативност и предприемчивост умения за учене културна осъзнатост и творчество	- спазване на езиковите норми при изложението - използване на ИКТ при търсене на информация и оформяне на презентации - планиране и осъществяване на индивидуални и групови изследователски задачи, работа в екип
Разработване на изследователски или социален проект	обществени и граждански компетентности инициативност и предприемчивост дигитална компетентност (ИКТ) умение за учене	гражданско образование
Извън класната стая		
Самостоятелни или групови проучвания в	общуване на роден и чужд език	- търсене и критична оценка на информация в интернет

интернет по теми от програмата	умения за учене дигитална компетентност (ИКТ) обществени и граждански компетентности	(на роден или чужди езици)
Посещение на различни институции (консултантски центрове, НПО)	общуване на роден и чужд език умения за учене инициативност и предприемчивост обществени и граждански компетентности	технологии и предприемачество
Създаване, поддържане и участие във виртуални диалогични пространства (блогове/уикита, форуми и др.)	общуване на роден и чужд език умения за учене дигитална компетентност обществени и граждански компетентности	критично и аргументирано заявяване на лична позиция активно използване на ИТ за публикуване в интернет

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ФИЛОСОФИЯ
(ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА)****МОДУЛ 6 „ПСИХОЛОГИЯ НА ЛИЧНОСТТА“****КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА НА МОДУЛА**

Тази програма описва обучението в модул 6 „**Психология на личността**“ като част от профилираната подготовка по философия в XII клас. Основната цел на модула е задълбочаването на себепознанието на учениците и формиране на нагласи за здравословен начин на живот чрез придобиването на основни теоретични знания за личността, нейната идентичност и развитие и за проблеми, свързани с психичното здраве и някои чести психични разстройства. В този модул се надграждат и задълбочават първоначалните познания по някои психологически теми, включени в програмата по философия за VIII клас, ЗП.

Учебното съдържание е структурирано в **три основни теми** – *Личност и индивидуални различия, Личност и развитие, Психично здраве*. Продължава развиването на всички *основни познавателни и функционални компетентности*, посочени в УП по философия (ЗП), като в този модул специфичен приоритет имат дискуссионните и аргументативни умения и анализът на казуси. Придобитите знания и умения стимулират учениците за личностно развитие и за изграждане на стратегии за здравословен живот. По такъв начин модулът допринася за тяхното психическо здраве и удовлетворяваща личностна реализация.

Посоченият в началото приоритет на овладяването на умения се проявява в съотношението между броя на часовете за нови знания и за практически дейности и упражнения и формите на оценяване. Така формулираните цели на профилираното обучение по философия в XII клас, модул „Психология на личността“ изискват прилагането на интерактивни методи на преподаване, задачи за структуриране и осмисляне на личния опит и последователно възлагане на разнообразни групови задания.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1.Тема: Личност и индивидуални различия		
1.1. Психологически теории за личността	<p>Знания: Познава алтернативни психологически теории за личността (теории за личностните черти - хуманистични, социо-когнитивни теории, психоанализа).</p> <p>Умения: Анализира психологическите теории за личността като ги съпоставя според категории като свобода и детерминизъм, наследственост и среда, уникалност и универсалност, активност и реактивност, устойчивост и промяна.</p> <p>Нагласи: Осъзнава значението на психологическите теории за личността за себепознанието и личностното развитие.</p>	<p>личностни черти</p> <p>хуманистични теории</p> <p>социо-когнитивни теории</p> <p>психоанализа</p> <p>темперамент</p>
1.2. Емоции и мотивация	<p>Знания: Познава алтернативни теории за мотивацията (напр. биологични, когнитивни, културни) и емоциите.</p> <p>Умения: Прилага изучените теории за мотивацията при анализ на личен опит и конкретни казуси. Анализира влиянието на биологичните фактори, културата и пола върху интерпретацията и експресията на емоциите.</p> <p>Нагласи: Осъзнава значението на емоциите за човешкото поведение. Оценява мотивацията като фактор за постигане на дългосрочни цели и удовлетвореност от живота.</p>	<p>емоции</p> <p>нагони и инстинкти</p> <p>потребности</p> <p>желания</p> <p>мотиви</p> <p>мотивация</p> <p>себerealизация</p>

<p>1.3. Сексуалност и културни проявения на пола</p>	<p>Знания: Познава основните аспекти на човешката сексуалност. Разграничава полова идентичност и сексуална ориентация.</p> <p>Умения: Изследва исторически фактори, които влияят върху установяването на културните проявения на пола (матриархат, патриархат).</p> <p>Нагласи: Осъзнава значимостта на пола за личностната идентичност. Проявява нетърпимост към сексуалното насилие.</p>	<p>полова идентичност сексуална ориентация пол</p>
<p>1.4. Познавателни способности и интелигентност</p>	<p>Знания: Познава психологически теории, които изследват основните познавателни процеси. Ориентира се в алтернативни концепции за интелигентността (когнитивна, социална, емоционална и множествена интелигентност).</p> <p>Умения: Изследва с помощта на изучените теории своите индивидуални особености в познавателните процеси и различните аспекти на интелигентността.</p> <p>Нагласи: Осъзнава значението на изследването на познавателните процеси и интелигентността за личностното развитие и професионалната реализация.</p>	<p>интелигентност познание аперцепция мислене памет въображение</p>
<p>2.Тема: Личност и развитие</p>		
<p>2.1. Жизнен цикъл. Познавателно, морално и социално развитие</p>	<p>Знания: Познава психологически теории за интелектуалното, моралното и социално развитие на личността (Пиаже, Колбърг, Ериксон).</p>	<p>жизнен цикъл <i>(пренатално развитие бебешка възраст детство</i></p>

	<p>Разграничава различните етапи на жизнения цикъл.</p> <p>Умения:</p> <p>Дава примери за характерните особености в развитието на личността в различните етапи на жизнения цикъл.</p> <p>Анализира влиянието на фактори от средата върху аспекти от развитието на личността.</p> <p>Изследва влиянието на семейството и връстниците в процеса на търсене на идентичност в юношеството.</p> <p>Нагласи:</p> <p>Оценява ролята на общуването и езика за развитието на личността.</p>	<p><i>юношество</i> <i>зряла възраст</i> <i>старост</i>)</p> <p>морално развитие (<i>предконвенционално,</i> <i>конвенционално и</i> <i>постконвенционално</i>)</p> <p>общуване език</p>
<p>2.2. Екзистенциални ситуации и кризи – предизвикателство и справяне</p>	<p>Знания:</p> <p>Познава философски и психологически теории, които изследват връзката между смисъл, здраве и себеосъществяване (Камю, Виктор Франкл)</p> <p>Умения:</p> <p>Идентифицира и изразява емоции, породени от преживяването на гранични ситуации (напр. безпокойство, страх).</p> <p>Анализира алтернативни стратегии за справяне с кризи и екзистенциални предизвикателства в произведения на изкуството (напр. литература, кино).</p> <p>Нагласи:</p> <p>Осъзнава потенциала на граничните ситуации за промяна, осмисляне на живота и постигане на себеосъществяване.</p>	<p>криза</p> <p>справяне</p> <p>страдание и болка</p> <p>страх от смъртта</p> <p>смисъл и безсмислие</p> <p>отговорност</p>
<p>3.Тема: Психично здраве</p>		
<p>3.1. Психично здраве, норма, болест.</p>	<p>Знания:</p> <p>Познава алтернативни концепции за здравето и болестта.</p>	<p>здраве</p> <p>норма</p>

	<p>Умения: Изследва връзката между личност, социална среда, поведение и здраве.</p> <p>Нагласи: Осъзнава значението на отношенията със значимите хора за психичното здраве.</p>	<p>патология</p> <p>диагноза</p> <p>болест,</p> <p>психосоматика</p>
3.2. Психични разстройства	<p>Знания: Ориентира се в причините и симптомите на чести психически разстройства (стрес, тревожност, невроза, хранителни разстройства, депресия, зависимости) и във възможностите на консултацията и терапията за тяхното повлияване.</p> <p>Умения: Анализира влиянието на психичните разстройства върху личността, семейството и обществото. Изследва възможностите за превенция и здравословен начин на живот в личния си опит.</p> <p>Нагласи: Изгражда готовност да помага и да търси помощ при нужда.</p>	<p>стрес</p> <p>тревожност</p> <p>невроза</p> <p>анорексия</p> <p>зависимост</p> <p>психоактивни вещества</p> <p>консултация</p> <p>психотерапия</p> <p>здравословен начин на живот</p> <p>подкрепа</p>

ХОРАРИУМ ЗА МОДУЛА

Модулет „Психология на личността“ се изучава в XII клас с хорариум 31 ч.

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания	до 12 часа	до 40%
За упражнения и практически дейности	до 16 часа	до 50%
За контрол и оценка (За входно и изходно ниво)	до 3 часа	до 10%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка:

Текущи оценки от работа в клас (участие в групови обсъждания и дискусии, практически задания и др.)	40%
Текущи оценки от домашни работи	10%
Оценки от работа по проект	30%
Оценки от контролни работи	20%

ДЕЙНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Предложените в таблицата дейности дават възможност да се постигнат целите на модула „Психология на личността”, който се отличава с подчертана практическа насоченост и задълбочават усвояването на основните „преносими” познавателни и функционални компетентности, чието изучаване започва в задължителната подготовка по философия в VIII - X клас. Посочените дейности се осъществяват систематично през цялата учебна година според годишния план на учителя.

Дейности в процеса на профилирано преподаване на философия в XII клас, модул „Психология на личността“

Дейности	Ключови компетентности	Междупредметни връзки
<i>В класната стая</i>		
Анализ на философски и нефилософски (публицистични, литературни, научен и др.) текстове на български и чужди езици (според профила на училището)	общуване на роден език общуване на чужди езици (според профила на училището)	български език и литература, чужди езици - умения за анализ на текст - посочване на примери от литературата по темите от програмата
Организиране на дискусии и дебати по значими и важни за училищната общност	общуване на роден език обществени и граждански компетентности	български език/чужди езици - спазване на езиковата норма

проблеми		
Изготвяне на публични презентации на индивидуални и групови изследователски задачи	общуване на роден и чужд език дигитална компетентност инициативност и предприемчивост умения за учене	- спазване на езиковите норми при изложението - използване на ИКТ при търсене на информация и оформяне на презентации - планиране и осъществяване на индивидуални и групови изследователски задачи, работа в екип
Срещи с експерти (психолози, психиатри, консултанти и др.)	общуване на роден език обществени и граждански компетентности инициативност и предприемчивост	
Анализ на произведения на изкуството (картини, филми, видеоклипове)	общуване на роден език културна осъзнатост и творчество умения за учене	литература, история, изобразително изкуство, музика (анализ на разнообразни медии)
Творчески задачи – изработване на колажи, плакати, рисунки, малки театрални форми и др.	културна осъзнатост и творчество	изобразително изкуство, музика – изразяване на философски идеи чрез средствата на изучаваните изкуства
Индивидуални и групови задачи за структуриране на опита	общуване на роден език обществени и граждански компетентности	
Извън класната стая		
Самостоятелни или групови проучвания в интернет по теми от програмата	общуване на роден и чужд език умения за учене дигитална компетентност обществени и граждански компетентности	- търсене и критична оценка на информация в интернет (на роден или чужди езици)
Посещение на различни институции (консултантски центрове, НПО, тренинг организации)	общуване на роден и чужд език умения за учене инициативност и предприемчивост обществени и граждански компетентности	
Осъществяване на групови или индивидуални проекти (изследователски или социални), свързани със значими проблеми на личността, класа, училищната общност	инициативност и предприемчивост обществени и граждански компетентности	
Организиране на тренинги за придобиване на различни умения (за здравословен начин на живот, за себепознание)		

Създаване, поддържане и участие във виртуални диалогични пространства (блогове/уикита, форуми и др.)	общуване на роден и чужд език умения за учене дигитална компетентност обществени и граждански компетентности	критично и аргументирано заявяване на лична позиция активно използване на ИТ за публикуване в интернет
Творчески задачи – рисунки, музика, поезия, проза, художествена фотография, компютърна графика, театър и др.	културна осъзнатост и творчество	изобразително изкуство, музика – изразяване на философски идеи чрез средствата на изучаваните изкуства
Дейности на принципа „възрастници обучават възрастници”	общуване на роден език умения за учене	